

# Oplegvel Informatienota

|                                              |
|----------------------------------------------|
| Portefeuille J. van der Hoek                 |
| Auteur Mevr. D.A. Boon                       |
| Telefoon 5113074<br>E-mail: boond@haarlem.nl |
| DV/BB/2011/14024                             |
| GEEN bijlagen kopiëren                       |
| B & W-vergadering van<br>25 januari 2011     |

## Onderwerp

Hof 2.0: achtergronden en beantwoording vragen Commissie  
Samenleving van 13 januari 2011

## DOEL: Informeren

Op 13 januari 2011 is in de Commissie Samenleving een presentatie gehouden over “Hof 2.0: systeeminnovatie in het sociale domein”. Het project Hof 2.0 is opgestart ter voorbereiding op de besluitvorming bij de Kadernota 2011 over de bezuinigingen in het sociale domein.

Met deze nota wordt de Commissie op haar verzoek nader geïnformeerd over de achtergronden van Hof 2.0 en de gestelde vragen tijdens de presentatie op 13 januari.

---

## B&W

1. Het college neemt kennis van Hof 2.0 Achtergronden en beantwoording vragen Commissie Samenleving 13 januari 2011
2. Het college informeert de commissie Samenleving over dit onderwerp

# *Informatienota*

**Onderwerp:** Hof 2.0: achtergronden en beantwoording vragen Commissie Samenleving 13 januari 2011

**Reg. Nummer:** DV/BB/2011/14024

## **1. Inleiding**

Op 13 januari 2011 is in de Commissie Samenleving een presentatie gehouden over “Hof 2.0: systeeminnovatie in het sociale domein”. Het project Hof 2.0 is opgestart ter voorbereiding op de besluitvorming bij de Kadernota 2011 over de bezuinigingen in het sociale domein.

Met deze nota wordt de Commissie op haar verzoek nader geïnformeerd over de achtergronden van Hof 2.0 en de vragen die tijdens de presentatie op 13 januari jl. zijn gesteld.

## **2. Kernboodschap**

In deze informatienota wordt ingegaan op de urgentie en noodzaak van innovatie en bezuinigingen in het sociale domein, toekomstige ontwikkelingen, de budgetkorting Wmo en eerste ideeën van mogelijke projecten.

Hof 2.0 moet inhoud geven aan een modern en zorgzaam krachtenveld zodat de middelen die beschikbaar zijn, ook daar terecht komen waar ze het meest nodig zijn: bij de echt kwetsbaren. Door slimme verbindingen moeten besparingsmogelijkheden worden gecreëerd. Hierbij wordt gedacht aan verbindingen tussen wonen, sociale zaken, welzijn, voorzieningen en de zorg.

## **3. Consequenties**

Draagvlak is nodig in de verdere uitwerking van mogelijke projecten. De stad, maatschappelijke organisaties, adviesraden (waaronder de Wmo-raad) en de Raad worden nadrukkelijk tot “meedenken en meedoen” uitgenodigd.

## **4. Bijlagen**

De notitie “Hof 2.0: achtergronden en beantwoording vragen Commissie Samenleving 13 januari 2011”

## **HOF 2.0: Achtergronden en beantwoording vragen Commissie Samenleving 13 januari 2011**

### **Inleiding**

Op 13 januari 2011 is in de Commissie Samenleving een presentatie gehouden over “Hof 2.0: systeeminnovatie in het sociale domein”. Het project Hof 2.0 is opgestart ter voorbereiding op de besluitvorming bij de Kadernota 2011 over de bezuinigingen in het sociale domein. Met deze nota wordt de Commissie op haar verzoek nader geïnformeerd over de achtergronden van Hof 2.0 en de gestelde vragen tijdens de presentatie op 13 januari jl.

### **Achtergronden bij Hof 2.0**

De Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) is sinds 1 januari 2007 van kracht. De Wmo is een raamwet die gemeenten onder meer verplicht burgers te compenseren die als gevolg van omstandigheden of belemmeringen, beperking ondervinden bij het:

- o voeren van een huishouden;
- o verplaatsen in en om de woning;
- o lokaal verplaatsen per vervoermiddel;
- o ontmoeten van medemensen en op basis daarvan aangaan van sociale verbanden.

De Wmo bepaalt niet de wijze waarop aan deze verplichting moet worden voldaan maar maakt de gemeenten verantwoordelijk voor het resultaat. In dit kader spreekt men over een resultaatverplichting. Hierbij is het uitgangspunt voor het toekennen van voorzieningen dat de goedkoopst adequate voorziening wordt vergoed. Dit geeft de gemeente de ruimte om een eigen gezicht te geven aan het sociale beleid en tegelijkertijd creatieve, kostenbesparende initiatieven te ondersteunen.

De raamwet biedt gemeenten veel (beleids)vrijheid richting haar burgers. Het coalitieakkoord 2010, ‘Het oog op morgen’, benadrukt zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid van burgers. De gemeente wil er zijn voor hen die ondersteuning nodig hebben maar wil voorkomen verantwoordelijkheden over te nemen die de burgers zelf kunnen dragen. Kernthema’s zijn: een eerlijk sociaal beleid, meedoen en maatwerk in de Wmo.

### **Toekomstige ontwikkelingen en rijkskorting op de Wmo**

Wij staan momenteel aan het begin van de vergrijzingsdruk. Het hoogtepunt van de vergrijzing zal rond 2040 zijn (CBS). Dat wil zeggen dat er minder werkenden zijn die de kosten van de vergrijzing kunnen opbrengen. Maar ook minder “handen aan het bed” die daadwerkelijk professionele zorg kunnen bieden. Dit veroorzaakt dat we met minder middelen een grotere groep mensen zullen (moeten) bedienen. Maar ook dat de toekomstige vraag naar vrijwillige hulp en mantelzorg veel groter zal zijn. Op zowel korte als lange termijn zal vergrijzing leiden tot een groter beroep op de voorzieningen. Daarnaast zal verdere extramuralisatie plaatsvinden vanuit de AWBZ die eveneens flink wordt versoberd.

Halverwege 2010 werd bekend dat het Rijk een ingrijpende korting gaat doorvoeren op het budget voor de Wmo. Deze korting bedraagt in 2011 voor Haarlem 2,5 miljoen en in 2012 en verder bijna 3,3 miljoen structureel.

Naast deze korting zijn er ook andere ontwikkelingen gaande binnen het sociale domein. Naast de vergrijzing is er sprake van een maatschappelijk krachtenveld dat niet goed aansluit op de gedachte van de zelfredzaamheid en de werkelijke behoefte van (kwetsbare) mensen. Een maatschappelijk krachtenveld dat heeft geleid tot versnippering en verkokering en dat (maatschappelijk) ondernemerschap onvoldoende stimuleert. Gelukkig zijn er ook kansen en gunstige ontwikkelingen.

Zoals de algemene bereidheid van Haarlemmers om iets voor een ander te doen, en de ondersteuningsmogelijkheden die de toenemende digitalisering van de samenleving biedt. Bovendien levert vergrijzing ook een potentieel op aan actieve ouderen.

De grote financiële korting op de Wmo, en daar boven op alle andere taakstellingen in het sociaal domein, zoals op subsidies aan maatschappelijke partners en de korting op de re-integratiegelden voor WWB-ers, zien we als een extra impuls en versnelling voor het noodzakelijk geachte transformatieproces in het sociaal domein en de rol en positie van de gemeente daarin.

Met kaasschaven en versoberen wordt geen antwoord gegeven op de opdracht waarvoor de gemeente zich gesteld ziet. Daarnaast kunnen kortingen en taakstellingen van een dergelijke omvang niet opgevangen worden met kaasschaven en versoberen. Innovatie van het gehele “systeem” is noodzakelijk en urgent.

### **Innovatie in het sociale domein: Hof 2.0**

De uitwerking van de innovatie wordt gestart met een “visioen” voor het sociale domein. Visioen staat hierbij voor de combinatie van: een gemeenschappelijke droom, visie en (vooral) doen. De eerste aanzet treft u aan onder de titel “Hof 2.0”.

#### **Hof 2.0**

*Er is eens een hof. Een plek waar mensen samenleven. Dit hof van de toekomst is in 2014. Er is een sterke gelijkenis met het aloude hofje – symbool van het sociale gezicht van Haarlem. De Haarlemse traditie van onderlinge zorgzaamheid en zelfredzaamheid staat in Hof 2.0 centraal. Dat vraagt, evenals vroeger, om een creatieve organisatie, betrokken mensen en slimme afspraken. Moderne concepten en hulpmiddelen zijn er aan toegevoegd. Daarom noemen we het Hof 2.0. De ondersteuning vanuit de gemeente is meer gebundeld en afgestemd. Technologie maakt meer soorten hoven mogelijk en ondersteunt de samenwerking tussen hoven. Hof 2.0 is ook een Interhof. De oervorm van de gesloten cirkel van het hofje is vervangen door een rijke schakeling van Hof 2.0 varianten. Wat blijft is de verbinding met de plek, de verantwoordelijkheid voor elkaar, het gebruiken van ieders kwaliteiten, en het leven als mens tussen mensen. Haarlem toont sterker haar sociale gezicht. In de overgangstijd van hofje naar Hof 2.0 zijn vele instrumenten en regelingen geboren en gegroeid. In 2014 zijn dit weer instrumenten – gericht op het Hof.*

*Hoe is dit Hof 2.0 in 2014 geworden? ‘Heel gewoon door te doen’ zeggen we dan. Vanuit de vele koninkrijkes uit de Gemeentelijke Archipel en de omliggende Partnereilanden gingen we elkaar eind 2010 het hof maken. Daarna maakten we samen Hof 2.0. Dat lijkt op het eerste gezicht heel ongebruikelijk maar na enige tijd is dat gewoon. Samen hof maken en het hof ondersteunen. Via proeven en experimenten ontmoeten we de bewoners en hun kwaliteiten. Al doende ontwikkelen we een echt andere houding en bijbehorend gedrag. Deze “hof-houding” is de ultieme vorm van systeeminnovatie. Met een “hof-houding” kijk je naar de mens in zijn sociale context en niet naar een gebrek in de context van een regeling. Je richt je op de processen die Hof 2.0 maken en ondersteunen. Je helpt als eerste mensen, gezinnen, groepen hun samenleven te organiseren. Het vangnet voor de mensen die het echt nodig hebben, is en blijft er vanzelfsprekend.*

De hofjes staan symbool voor de sterke Haarlemse traditie van zorgzaamheid. Op basis van deze traditie is het belangrijk dat alle betrokkenen hun verantwoordelijkheid nemen om deze zorgzaamheid duurzaam te laten voortduren. Dit leidt tot een veranderende rolverdeling tussen burger en overheid.

Het voorstel is om in samenwerking met de stad (cocreatie), een modern en zorgzaam krachtenveld te ontwikkelen, zodat de middelen die beschikbaar zijn, ook daar terechtkomen waar ze het meest nodig zijn: bij de echt kwetsbaren. Het is de bedoeling te komen tot een nieuwe mindset voor de vormgeving van het sociale domein waarbinnen het concept van zelfredzaamheid, eigen verantwoordelijkheid, eigen kracht en wederkerigheid het uitgangspunt vormt. Door slimme verbindingen moeten besparingsmogelijkheden worden gecreëerd. Hierbij wordt gedacht aan verbindingen tussen o.a. wonen sociale zaken, welzijn, voorzieningen en zorg.

We gaan bij het zoeken naar oplossingen en innovaties in het sociale domein van de gebaande paden af, creatief en onorthodox als dat kansen biedt; maar wel steeds realistisch: we hebben immers te maken met een kwetsbare doelgroep en ook met een forse bezuinigingsopgave.

### **Welke eerste uitwerkingen zijn er?**

De eerste mogelijke projecten/ideeën van Hof 2.0 worden hieronder beschreven. Deze projecten/ideeën worden in de komende maanden verder uitgewerkt en geconcretiseerd.

**a. Direct en Dichtbij.** In Hof 2.0 is het individu en het gezin het vertrekpunt – niet de kwaal of het gebrek. Ondersteuning is maatwerk en is vanuit één plan georganiseerd. Versnippering is onmogelijk, een onoverzichtelijk woud aan loketten is ondenkbaar. Er is een mens die een vraag heeft en er zijn mensen die daarin helpen en bemiddelen.

Dit kan betekenen:

- (Kwetsbare) mensen zien door de bomen het bos niet meer. Teveel loketten en dienstverleners. Kan dat eenvoudiger, overzichtelijker en slimmer?
- Prikkel meer richten op zelfredzaam maken en minder op ondersteuning: mensen faciliteren met behulp van instrumenten als Kanteling, Eigen Krachtwijzer, buuv, website sociale kaart
- Versnippering en overlap tegengaan
- Minder en/of andere professionals

**b. Lichter en Logischer.** In Hof 2.0 organiseren mensen zelf de eenvoudigste vorm van huishoudelijke hulp. Zij kopen zelf in al naar gelang behoefte en draagkracht. De gemeente faciliteert dit. De mens met minder geld blijft financieel ondersteund.

Dit kan betekenen:

- In Hof 2.0 organiseren mensen zelf de meest eenvoudige vorm van huishoudelijke hulp
- Wij faciliteren hier op lichte wijze in, wij gaan het niet meer voor de mensen regelen
- Er is financiële ondersteuning voor mensen met minder geld (lager tarief dan nu)

**c. Verbinden en Versterken.** In Hof 2.0 spreken we mensen aan op al hun capaciteiten en al hun behoeften. Dit schept mogelijkheden voor verbinden en versterken. Mensen helpen elkaar, omdat ze dat kunnen en willen en omdat ze sociaal actief willen zijn. De gemeente ziet krachtige Hoven (buurt, wijk, straat), met meer zelfhulp. De ondersteuning wordt als vanzelf van individu naar collectief getild.

Dit kan betekenen:

- Mensen faciliteren naar meer zelfredzaamheid en eigen kracht met behulp van instrumenten als Kanteling, Eigen Krachtwijzer, buuv, website sociale kaart
- Per wijk mensen die Wmo aanvragen en/of WWB ( later ook Wajong, WIJ, inburgering) samenbrengen en verbinden
- Samenbrengen en matchen vragen en aanbiedingen; als het kan zonder tussenkomst professionals!
- Investeren in onderzoek en instrumenten

Systeeminnovaties kennen doorgaans een langere uitwerkings- en implementatietijd, waardoor effecten en besparingsmogelijkheden pas op de langere termijn worden gerealiseerd (remweg). Daarom wordt er ook uitwerking gegeven aan een set van quick wins. Dit zijn voorstellen die eenvoudiger en vaak sneller te realiseren zijn. Deze uitwerkingen zullen mede worden ontleend aan adviezen van de VNG (Kanteling, nieuwe modelverordening en inventarisatie van bezuinigingsmaatregelen) of andere collega gemeenten. Overigens moet geconstateerd worden dat de gemeente reeds een groot deel van de voorstellen die door de VNG verzameld zijn, al eerder heeft geïmplementeerd.

## Vervolgproces

### Gesprek met de stad

Cocreatie en participatie is bij het bedenken en uitwerken van Hof 2.0 nodig van zowel bewoners als maatschappelijke partners. Een breed draagvlak is noodzakelijk om alle beschikbare creativiteit te vinden en aan te wenden in de verdere uitwerking.

De stad, maatschappelijke organisaties, adviesraden (zoals de Wmo-raad) en de Raad worden nadrukkelijk tot ‘meedenken en meedoen’ uitgenodigd. In het traject richting Kadernota en in het traject daarna met de uitwerkingen, zal veel aandacht worden gegeven aan afstemming met de stad.

Gespreksdoelen in een inspirerende vorm, zijn:

- aanscherpen en verder concretiseren van de visie
- meedenken over de uitwerking van innovaties
- nieuwe ideeën aandragen
- wat kun jezelf bijdragen?
- hoe bundelen we de krachten in samenwerking met elkaar?

### Wat ligt er bij de besluitvorming Kadernota 2011 voor u klaar?

Een set van beleidsmatige voorstellen van systeeminnovaties in het sociale domein en zgn. quickwins, beiden op hoofdlijnen, met mogelijke maatschappelijke effecten en besparingsbedragen. De uitwerkingsvoorstellen volgen na besluitvorming van de Kadernota.

### Noodzaak tot overbrugging en mogelijkheden tot bijstelling?

De benodigde besparingen houden in eerste instantie geen gelijk tred met de op te lossen taakstellingen. Er is sprake van een remweg. De reden hiervan zijn de volgende:

- verdere uitwerking van de keuzevoorstellen en de implementatie hiervan vraagt tijd.
- er is zorgvuldige bestuurlijke besluitvorming vereist in een goede afstemming met de stad
- er is sprake van wettelijke termijnen en aangegane verplichtingen ( looptijd indicaties en lopende contracten)
- Er zijn extra investeringen nodig om de voorstellen uit te werken
- Het beroep op zelfredzaamheid zal geleidelijk toenemen, een mentaliteitsverandering is noodzakelijk

Er zal een noodzaak tot financiële overbrugging zijn voordat de benodigde besparingen worden gerealiseerd. Eén van de dekkingsmogelijkheden vormt de Wmo reserve. Deze omvat op dit moment (stand na berap2-2010) een niet geclaimd bedrag van circa € 3,3 mln.

## Wat wil het College nu graag van de commissie samenleving weten?

Zonder dat het College zich op dit tijdstip reeds een definitief oordeel heeft gevormd over de te nemen maatregelen wil zij graag van u het volgende weten:

Kan de commissie zich vinden in:

- Het geschetste visioen en de geschetste voorbeelden:
  - de integrale benadering in het sociale domein?
  - Zelfredzaamheid en eigen verantwoordelijkheid als fundamenteel uitgangspunt voor innovatie in het sociale domein?
  - Cocreatie met partners en maatschappelijke organisaties bij de verdere uitwerking?
  - De overheid in een andere rol: meer faciliterend in plaats van regelend/verzorgend?
  - Ontzien van echt kwetsbaren?
  - Een eigen bijdragen voor wie dat kan betalen?
  - De gekozen werkwijze  
*“We gaan bij het zoeken naar oplossingen en innovaties in het sociale domein van de gebaande paden af, creatief en onorthodox als dat kansen biedt; maar wel steeds realistisch: we hebben immers te maken met een kwetsbare doelgroep en ook met een forse bezuinigingsopgave.”*
- Hetgeen op de vorige bladzijde beschreven staat wat er bij de kadernota gereed is:  
*“Een set van beleidsmatige voorstellen van systeeminnovaties in het sociale domein en zgn. quickwins beiden op hoofdlijnen met mogelijke maatschappelijke effecten en besparingsbedragen. De uitwerkingsvoorstellen volgen na besluitvorming van de Kadernota.”?*
- De inzet van de Wmo reserve ter overbrugging van de remweg?

Zijn er nog aanvullende ideeën/ suggesties?

## **Beantwoording vragen na presentatie Hof 2.0**

**commissie Samenleving op 13 januari 2011**

In de commissie Samenleving van 13 januari zijn een aantal vragen gesteld naar aanleiding van de gehouden presentatie. De beantwoording van deze vragen zijn gegroepeerd naar de thema's zelfredzaamheid en financiën.

### **Thema zelfredzaamheid**

#### **SP (dhr. Schouten): Wie bewaakt dat bij minder monitoren mensen in de misère komen?**

In Hof 2.0 zal een groter beroep worden gedaan op de zelfredzaamheid. Degene die hierin niet kan voorzien, helpen we! Dat is het uitgangspunt. In de uitwerking zal het bewaken dat mensen niet in de misère komen een belangrijk aandachtspunt zijn. Zie ook de beschrijving van het Project Direct en Dichtbij.

#### **OPH (dhr. Stapelkamp): Is mantelzorg onderdeel van Hof 2.0?**

Het faciliteren en ondersteunen van mantelzorg is onderdeel van Hof 2.0.

In Hof 2.0 spreken we mensen aan op al hun capaciteiten en al hun behoeften. Mensen helpen elkaar, omdat ze dat kunnen en willen en omdat ze sociaal actief willen zijn. De (langdurige) onbetaalde zorg voor chronisch zieken en gehandicapten door naasten: familieleden, vrienden, kennissen op basis van een persoonlijke band is onderdeel van Hof 2.0 en wordt ondersteund.

#### **Groenlinks (mevr. Huysse) Verbazing over de inzet op zelfredzaamheid: is een beroep op zelfredzaamheid wel terecht, mensen wachten in praktijk erg lang om hulp in te roepen?**

Het streven is en blijft mensen te compenseren voor de beperkingen die men ondervindt bij het participeren in de samenleving. Samen met de cliënt zal worden bekeken of en op welke wijze men hierbij moet worden ondersteund en op welke wijze men zelf tot een oplossing kan komen. Zie ook de beschrijving van het project Verbinden en Versterken

#### **Pvda (mevr. Koper): Verbinden en samenhang zoeken in het sociale domein**

Eén van de uitgangspunten vormt juist het zoeken van verbindingen en versterkingen. Te denken valt aan verbindingen op het gebied van welzijn, sociale zaken, wonen en zorg. Met deze verbindingen moeten veranderingen en besparingen in het sociale domein worden gecreëerd.

Wij verwachten dat bijvoorbeeld een aanpak waarbij intensief wordt ingezet op eigen kracht, zelfredzaamheid en verbinden onder gebruikmaking van instrumenten als een sociale kaart van Haarlem, de buuvstructuur, de eigen krachtwijzer in de wijk op termijn zal leiden tot vraaguitlevering voor Wmo voorzieningen en Wwb voorzieningen en zal leiden tot meer sociale cohesie in een wijk.

### **Thema financiën**

#### **TON (dhr. Hagen) Hoe groot is de korting op het macrobudget?**

Op basis van de laatste berichtgeving via de circulaire van het Rijk wordt de Wmo geconfronteerd met een rijkskorting van € 2,5 mln. (in 2011) tot en met € 3,3 mln. (in 2012 en verder).

#### **TON (dhr. Hagen) Hoe zit het met de efficiënte inzet van hulpmiddelen?**

Per 1 januari 2011 is een nieuwe overeenkomst afgesloten voor de levering van Wmo hulpmiddelen. Op dit nieuwe contract zal naar verwachting een efficiencyvoordeel worden gerealiseerd, aangezien de hulpmiddelen voor een lager tarief worden gehuurd van de nieuwe leverancier. Hergebruik is al sinds 2006 onderdeel van het contract.

Ook is er in het nieuwe contract al voorgesorteerd op te ontwikkelen ideeën ten aanzien van de efficiënte inzet van Wmo voorzieningen zoals de vorming van pools dan wel het uitvoeren van onderzoeken naar de mate van gebruik van hulpmiddelen.

**VVD (dhr. Rutten): Hoe gaat het tekort in 2011 gedekt worden?**

Bij de Kadernota zullen aan uw Raad voorstellen worden gedaan ter dekking van dit tekort.

**TON (dhr. Hagen) Wat is de omvang van de Wmo reserve?**

De omvang bedraagt thans circa 3,3 mln.

**Actiepartij (dhr. Vrugt) Inkomensafhankelijk bijdrage voor hulpmiddelen?**

Binnen de Wmo is bij hulp bij het Huishouden reeds sprake van het heffen van een eigen bijdrage afhankelijk van de hoogte van het inkomen. Dit is niet het geval bij het merendeel van de hulpmiddelen. Voor enkele voorzieningen is er sprake van een inkomenstoets. Zo hangt de hoogte van de verhuiskostenvergoeding bijvoorbeeld samen met de hoogte van het inkomen.